

Upravišтво: Ljubljana, Pucnijska ul. 5.

Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Inzeratni oddelček: Ljubljana, Pucnijska ulica 5. Telefon št. 31-25, 31-36.

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska c. 42.

Izključno zastopstvo za celotno Italijo in inozemstvo: UPI S. A., Milano.

Računi: za Ljubljansko pokr. pri pošto-čakovnem sav. št. 17.740 na ostale kraje Italije: Servizio Conti, Cor. Post. 11-3118.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Mesečna naročnina 32 litr.

Uredništvo:

Ljubljana - Pucnijska ulica št. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Vojno poročilo

„Svetovna zgodovina je svetovno sodišče“

Berlinske pripombe k mednarodnemu političnemu položaju

Berlin, 30. aprila. Nemški narod zaseduje z veliko napetostjo potek in konec groznega boja proti uničevalnim množicam z vzhoda in zapada. Medtem ko se še drže v berlinskem mestnem središču velike in manjše postojanke pred navalom nadmorskega sovražnika, politični dogodki pripravijo dokazujejo pravilnost nemškega boja v dobroti evropske celine.

Ceprav Francija se ni pritegnjena v območje ideje armade, so dogodki včerajšnjega volilnega dne pokazali, da komunisti zem povsod agresivno napreduje, kjer se mu ne zoperstavlja nobena jasno opredeljena redna sila. Francozi včeraj zvečer preko svojega radija niso mogli zvedeti, kako so se politične skupine pri teh glavnih volitvah po devetih letih na novo postavile. Številneje pa so bila poročila o političnih spopadih na volilni dan. De Gaulle ni v Parizu in v provinci pustil prostih cest za malomeščanske volilce, temveč je moral pod pritiskom moskovskega prokonzula komunističnega voditelja Thoreza pustiti ceste proste za demonstracije komunistične stranke. Ti dogodki v Franciji so koristni zgled za vse male in srednje sile, ki so sestavo atlantske linije in njene obljube vzleze rano, ki katere verujejo, da bodo po tej vojni veliki in mali, močni in slabi narodi lahko po lastni volji določili svojo vladno obliko.

Kako mislijo v Moskvi o papirni atlantski listini, je izrazil s popolno jasnostjo zastopnik Tita v San Franciscu. Rekel je, da kralj Peter, zaveznik Anglije leta 1941, nima v Jugoslaviji nobene besede več in da nima izgledov, da bi se mogel kdaj vrniti.

Nastopu Molotova in pod sovjetskimi vplivi stojičih držav v San Franciscu so pristopili tudi klijenti Velike Britanije. Zastopniki britanskih dominionov so jasno izrazili, da oni poleg Anglije zahtevajo sedež in glas v novi svetovni organizaciji, ker gledajo z velikim nezanimanjem na nastop Edena napram Moskvi in niso v stanju, da zaupajo svoje življenjske interese temu avtorju praznih kompromisnih formul. Trezni Holandi so se izkazali v San Franciscu kot boleč trn v angleškem mesu. Holandski delegaciji še uspešno zbira male in srednje države, nadalje kritične britanske dominione in nezaupljive

južnoameriške republike za suneč proti diktatorskim predprijemom veseli. Ne morda nemški učenjak, temveč neki holandski strokovnjak na področju narodnih pravic se je potrudil včeraj zvečer pred mikrofon, da bi preko angleških in ameriških zvočnikov pojasnil Holancem, Južnoafrikanec in Flamcem v njihovem jeziku, da je pogodba iz Dumbarton Oaksa vse prej kakor postavitev trajnega mira. Ta holandski strokovnjak je odkrito povedal, da so vsi pogodi svetovnopoličnega značaja, ki so podani v tej pogodbi, tako površno izdelani, da dajajo vlesilam popolnoma proste roke.

Vse dežele, ki so odpovedale pri uresničenju jasnega nemškega evropskega programa, morajo sedaj doživeti, kako postajajo žrtve boljšeje politike sile in tudi žrtve manevrov plutokracije. Plutokracija in boljšeje nista edina samo v sovražstvu proti vsaki redni sili, temveč si pomagajo tudi pri svojem imperialističnem stremeljenju odvzeti malim narodom vse pravice ter izbrisati gospodarske in kulturne posebnosti teh narodov.

Trda resničnost usode nemškega glavnega mesta v srednji Evropi, ta trda resničnost odloča istočasno o bodočem političnem, gospodarskem in kulturnem življenjskem področju majhnih narodov. Grob nemških junakov bo šel v zgodovino kot pokopališče življenjskih pravic onih evropskih narodov, ki sedaj v San Franciscu v konferenčnih in hotelskih dvoranh preporno spoznavajo, da veljajo tudi za nje besede Heineha von Kleista: »Svetovna zgodovina je svetovno sodišče.«

Borbeni duh Hitlerjeve mladine

Berlin, 1. maja. V zadnjih tednih se je zopet na novo izkazal borbeni duh Hitlerjeve mladine. Mnogo mladenčev se je iz lastne volje uvrstilo v bojujoče se čete. Pred izčrpanostjo je mnogo udeležencev naraščajočega bojišča pri Opavi zapustilo tajno svoja izobrazovališča, da bi se prebili skozi bojno črto. Javili so se povečanju nemškega političnega življenja ter izjavili, da bodo dovolj pomorni, da bodo napadli odesek. Najmlajši iz vrst Hitlerjeve mladine, ki se je pridružil politiku, je bil komaj 15 let star.

Do zadnjega so vzdržali na svojih mestih

Berlin, 1. maja. V hudih bojih za neko mesto v šleziji, ki ga je poveljnik mesta sprito šibkih sil le težko držal napram sovjetskemu napadu, so izpadla petoposredstva za službo zvez. Obratovanje je le še mreža obveščanja po kurirjih. Popolnoma sama in brez povelja je nekaka žena iz Duisburga prevzela ta posel ter več dni opravljala službo. Njena vzornost Edena napram Moskvi in niso v stanju, da zaupajo svoje življenjske interese temu avtorju praznih kompromisnih formul. Trezni Holandi so se izkazali v San Franciscu kot boleč trn v angleškem mesu. Holandski delegaciji še uspešno zbira male in srednje države, nadalje kritične britanske dominione in nezaupljive

poročniki Zoppota iz Berlina. Da bi preprečili nevarnost razbitja bojne črte, se je poveljnik z majhnevrstnimi možmi vrzel sovražniku nasproti ter se boril s tako zaigranostjo, da je uspešno zapahnil vtor in osvojiti nazaj odesek, na katerem je bila četa. Tudi na središčnem odesku je mladi poročnik odstranil sovražnika ter dovedel glavno bojno črto zopet v nemške roke. Boljševiki so poleg 250 mrtvih izgubili številno orožje.

Sovjetsko časopisje k bojem

za Berlin

Stockholm, 30. aprila. Iz Moskve javljajo: Sovjetsko časopisje mora ponovno ugotoviti, da vodi nemški odpor tudi na področjih v zaledju do ogroženih torb. Iz tega izhaja ponovno, da so Sovjeti upali, da bodo nalezli le na skromen odpor, če so že enkrat prekorajili nemške zaporne položaje. Te nade pa so se izjalovile ob fanatični odporniški volji nemških divizij in nemškega naroda.

O boju za Berlin podaja »Pravda« iz črpen opis, pri čemer ta moskovski časopis posebno poudarja, da streljajo Nemci iz hišnih vrat, strelskih linij, iz razvalin in iz za hišnih zidov s topovi, karabinami in drugim orožjem za boje iz bližine. Stockholm, 30. aprila. Vsa sovjetska oročila o boju za Berlin soglašajo v tem, da rdeča armada še nikoli v tej vojni ni nalezla na tako »gorčen odpor kakor v Berlinu. Vsak hiša, vsaka razvalina vsake hiše je postala barikada, iz katere se valpa proti napadalcem smrt in poguba.

Brezprimerno delo nemškega letalstva

Berlin, 30. aprila. Brez primera so nprti nemškega letalstva, da prekršijo berlinske branilne s streljavami in drugim materialom. Pihati nemških letal morajo vedno znova dokazati svoje neverjetno visoko znanje in brezprimerno hrabrost, ko prebijejo sovražniškovo protivzračno obrambo in boljšeje lovski obrambo.

Mussolini je bil umorjen

Zeneva, 1. maja. Po vesti neke italijanske radijske postaje je padel Duce s 17. najgostejši sodelavci v roke upornikov. Druhal je Duceja in njegove sodelavce, med katerimi sta bila Farinacci in Carlo Sforza, pomorila, medtem ko je bil maršal Graziani izročen zavezniškim vojaškim oblastem. Trupla pomorjenih fašističnih veljakov so razstavili v Milano na trgu Lorezza. K temu pripadajo: »Zelo zgornji« italijanske tolpe, ki so jih oborožili Angloameričani, Sovjeti pa hujskali, so nemške umetniške pokrete izkoristile za to, da so iztegnile roko po moža, v katerem je bila utelesena ne le dosežena veličina, temveč tudi bodočnost italijanskega naroda. Prvi fašizem, ki so ga izdajali kova Viktorja Emanuela in Badoglio privedli

na roč prepada, je bil delo Mussolinija, kakor obnovljeni drugi republikanski fašizem, ki so ga izbile napake preteklosti ter je prišel svoje delovanje na novi deljosežni: boji italijanske obnove. Pred dvema letoma je kličila okoli kraljevske hiše prvič segla po Ducejevo osebi. Takrat je nemška zvestoba rešila moža v zadnjem trenutku; takrat ga je sovražno hotelo izročiti rokam sovražnikov. Sedaj pa je druhal, ki jo plačuja sovražnik, dvignila drugič roko proti Mussoliniju. Tolpa pa udarca ni bilo možno preprečiti. Krogi mladičev je uničila njegovo življenje. Ideja, za katero se je boril, s tem seveda še ni izbrisana. V italijanskem narodu bo živela še dalje ter nosila sadove, ki jih ne bodo dosegli morilski krogi.

Sovjetska lutkovna vlada na Dunaju

Berlin, 1. maja. Boljševiki so niso prav nič obotavljali, da ne bi na Dunaju postavili javno tako kakor povsod drugod po svojih zasedbi drugih južnoevropskih dežel. Izkoristili so nekaj bivših marksističnih voditeljev in pripravljenih krščanskih socialcev, da so osnovali tako zvano vlado. Na čelu vlade je dr. Renner, 75letni bivši vodja marksistov. Medtem ko imajo komunisti in socialni demokrati najvažnejša ministristva, med njimi notranje zadeve, pravosodje in vzgojo, so dobili krščanski socialisti le resore javnih del, prometa in obnove. Da pa niso nekomunisti brez nadzorstva, dobijo vsake minister tri državne podtajnike, ki se pa morajo podrediti komunističnemu vplivu.

Z angloameriške strani izjavljajo, da se na Dunaju ponavljajo dogodki na sovjetsko-poljskem področju, ki ga je Benito

Borbenost in uspehi nemških topničarjev

Berlin, 1. maja. Neka protiletalska topniška divizija, ki je bila nameščena na šlezjskem področju in ki jo je vodil polkovnik Krämer, je v teh dneh sestrelila svoje 300. letalo. To 300. letalo je sovjetsko letalo ameriškega izvora tipa Boston, ki se je zrušilo v okolici Jägerndorfa. O. delek te divizije, ki se je že izkazala v Hannoveru in zgornji šleziji, je redaj mamešen večinoma v bojih na zemlji ter ima kot najzvestejši tovariš granadijev mnogo zaslug pri preprečanju sovjetskih prabjalnih poizkusov na industrijsko področje pri Moravski Ostravi.

V bojih za južne dohode v Moravsko nžino je bil nekd odeslek topničarjev z baterijo namkrat nasproti glavnini naprej prodrla sovjetskega bataljona, ki je imel namen napasti topniški položaj. Topničarjev ni nič premoči in ustraši napad, temveč so urno menjali položaj ter premagali sovražnika z ročnimi granatami. Sovjeti so na to opustili svojo nakano ter so pustili na položaju 50 ujetnikov. Te dejanje potrjuje, da neustrašna vztrajnost več premore, kakor premanjena predava.

Raglične posledice za Evropo

Pariz, 1. maja. Z odklonitvijo, ki jo je doživel de Gaulle glede udeležbe Francije pri odločitvah v San Franciscu, so se nastali nesporazumi in nesoglasja med njim in vrhovno Anglijo in Zedinjenimi državami. Zelo je trdi in uporablja njegov zobjati govor, v katerem je dejal med drugim: »Uničenje Nemčije mora imeti tragične kot posledice na Evropo. Zavezanec nemški narod je služboval do zlomov in pomnilo ognjenke nemščine v Evropi. Uničenje nemške industrije traja gospodarsko obnovo Evrope, kuge in bolezni v Nemčiji pa se ne bi ustavile pred mejnimi, temveč bi ogrozile združbo vsega kontinenta.«

Prezident Rupnik v Novem mestu

Kakor smo že poročali, je na svojem inspekcijskem potovanju po Dolenjskem obiskal prezident general Rupnik tudi Novo mesto. Od tam smo dobili sedaj o njegovem obisku še podrobnejše poročilo po katerem v izpolnitve našega prvega poročila posnemamo:

G. prezident in njegovi spremljevalci so se pripeljali v dolenjsko metropolo v sredo popoldne s tremi avtomobili. Ljudje, ki so bili slučajno na ulicah in s. g. prezidenta spoznali, so ga spoštljivo pozdravljali. Vest o njegovem prihodu se je hitro razširila po mestu.

Prvi prezidentov obisk je veljal boljši usmiljenih bratov v Kanadi. Tam ga je pozdravil dr. Blatnik, ki se mu je zahvalil za njegov obisk ter za svojo pozornost, ki jo posveča Dolenjski in posebej še Novemu mestu. Za podoben, izkazano kandidatu bolnici je izrekel g. prezidentu zahvalo komisar bolnice Jože Rupnik. S kratkimi zahvalnimi besedami je obema odgovoril g. prezident, ter si nato ogledal bolnico in njene naprave, ki so naredile namaj najboljši viti. Potrdil je snego in red ter poizrtvovalnost bolniškega osebja. Razgovorjal se je z ranjenimi domobranci, ki se zdravijo v bolnici, in posebej tudi obiskal civilne bolnike, ki so morali priti tja zaradi pomoči v bolnico zaradi nepredvidnega ravnanja z najdenimi razstrelivi.

Po obisku na poveljstvu zaščitne okraja Novo mesto so se prezident in njegovi spremljevalci ogledali na mestnem županstvu, kjer je visokega gosta pozdravil komisar dr. Maks Vurnik, ki je prosi še za nadaljnjo naklonjenost teži, prizadelemu mestu in njegovim prebivalcem. Prezident je obljubil, da bo še nadalje kotlikor moč goče podpiral Novo mesto ter je prošil komisarja dr. Vurnika, naj spomni njegove pozdrave vsem meščanom.

Pri obisku na okrajnem glavarstvu, kjer ga je pozdravil namestnik okrajnega glavarja Abram, je g. prezident ital izrazil svojemu priznanju in svoji zahtevi, da je bila kljub vsem težavam zemlji, v novomeškem okraju zadovoljivo obdelana. Po prijetnem slovesu od predstavnikov novomeških oblasti in ustanov se je g. prezident s svojimi spremljevalci odpeljal nazaj proti Ljubljani.

Izšla je druga, razširjena in bogato ilustrirana izdaja.

Bralec dobi pri številnih slikah še jasnejši pogled v zakulisne drame sodobnega človeštva, na katere pozornosti je morala propasti tudi Jugoslavija.

Knjigo dobite v vseh knjigarnah in trafikah ter v upravi Založbe »Luka« — Ljubljana in v upravi Založbe »Luka«, Ljubljana, Steinskega 12, III. T. št. 41-42, Cenz.

Vedno znova poljsko vprašanje

Sovjetska unija spet predlaga pripustitev lublinske poljske vlade. Kritike in pritožbe srednjih in malih držav

Lizbona, 1. maja. Po poročilih angleškega in ameriškega časopisja je Sovjetska unija na konferenci v San Franciscu znova sprožila poljsko vprašanje, o katerem so pred par dnevi že mislili, da je vsaj začasno odstavljeno z dnevnega reda. Na eni prvih plenarnih sej zasedanja se je namreč konferenca z večino glasov pridružil stališču Zedinjenih držav in Anglije, da poljska sovjetska vlada v Lublinu ni legitimirana predstavljati Poljsko na konferenci, dokler ni preobnovljena v enotni v Jalti sprejetih sklepov med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom. Ze v par dneh pa se je pokazalo, da s tem sklepom poljsko vprašanje še ni odstavljeno z dnevnega reda. Ko je namreč kmalu nato prišel v razpravo predlog južnoameriških držav, naj se kot polnopraven udeleženec pripusti na konferenco tudi Argentina, ki se je šele v zadnjem hipu pridružil »zdrženim narodom«, se je Sovjetska zveza temu predlogu uprvala. Molotov je ponudil kompromis v tem pravcu, da bi Sovjetska zveza opustila odpor proti opustitvi Argentine, v zameno pa naj bi Zedinjene države in Anglija pristale, da se povabi na konferenco poljska vlada v Lublinu.

Po informacijah angleških in ameriških novinarjev iz merodajnih krogov Zedinjenih držav in Amerike pa vladi v Washingtonu in Londonu kljub omenjenemu sovjetskemu predlogu vztrajala na svojem stališču, da se lublinska vlada ne more pripustiti na konferenco v San Franciscu, dokler se ne izvedejo jaltški sklepi. Kakor se zatrijuje, je bilo poljsko vprašanje tudi predmet nedavnega zaupnega razgovora med zunanji ministri Stettinsum, Edenom, Molotovom in dr. Sungom. Zdi pa se, da tudi na tem sestanku ni bil dosežen zadovoljen sporazum. Zato Sovjetska zveza tudi še nadalje vztraja na svojem odklonilnem stališču glede pripustitve Argentine. Za Argentino se na čelu južnoameriških držav posebno zavzemata republiki Čile in Brazilija, ki ju v tem podpirajo Zedinjene države in Anglija.

Pozornost vzbujajo tudi vesti, da se na tržajih v San Franciscu vedno česče in vedno oostreje oglašajo oditki in kritike na račun vodilnih veljst s strani zastopnikov srednjih in majhnih držav. Na eni zadnjih srednjih in majhnih držav govori zastopnik Libanona dr. Mallin. Dejal je, da srednje in majhne države nimajo po potrebnega zaupanja v pravilnost veseli, da bi zadostno upoštevale koristi majhnih narodov. Predlagal je zato, naj bi se osmoval permanenten odbor pravnikov, ki bi se po vojni rešno zbiral ter po potrebi spreminjal veljavne predpise mednarodnega prava. Kritiziral je tudi delo Konferenca ame, češ da je preveč formalistično in da se izgublja v podrobnostih, tako da je vse delo, ki se opravlja v San Franciscu, le izrazito okvirno delo. Zaključil je s besed:

Mračno razpoloženje

Stockholm, 1. maja. Londonski dopisnik lista »Stockholm« izjavlja: P. Se dobesedno: »Svetovna konferenca v San Franciscu se je pričela s težko disharmonijo. Če se ni nastopil odkrit razkor med Sovjeti in zapadnimi silami, je to edino le zastigla Edenovega kompromisnega zadržanja.«

»Sunday Times« piše: Zelo dvomljivo je, ali bo pričakovani konec vojne izrazil slično veselje kakor leta 1918. Pri čem vlada nadalje mračno razpoloženje. Mnogo vojakov, ki so sedaj v Nemčiji, menajo prepaljati na druga bojišča, kjer se morajo boriti dalje.

Molotov se odpravlja iz San Franciscu

Lizbona, 1. maja. Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov in severnoameriški zunanji minister Stettinius sta se setala v nedeljo pozno zvečer. Predmet tega nepričakovanega razgovora je bil radjski govor, ki ga je Stalin naslovil na severnoameriškega predsednika Trumana in na Churchilla.

Lizbona, 1. maja. Neki član sovjetske delegacije je izjavil, da bo Molotov po desetih dnevih zapustil San Franciscu. Vodstvo sovjetske delegacije bo prevzel poslanik Gromikov.

Prizadevanja majhnih in srednjih držav

Lizbona, 30. aprila. Kanadski ministri predsednik Makensley King je izjavil, da se pri izražanju svetovne organizacije ne sme zaupati le silam veljst. P. Se dobesedno: »Svetovna konferenca v San Franciscu je zahteval zastopnik avstralske vlade za vse narode enako odgovornost. Reuter pripominja k temu, da si hočejo mali narodi priboriti pravico, da sodelujejo pri bodočem določanju položaja v svetu in določitvi politične smeri.

